

Minä ja muut -
me yhdessä!

RKI

RAUHANKASVATUS-
INSTITUUTTI

Minä ja muut - me yhdessä! -matkalaukku

Tervetuloa Maailmankoulun matkalle! Tämä matkalaukku on suunniteltu sekä varhaiskasvatuksen (5-6-vuotiaat) että alkuopetuksen (1-2 lk) käyttöön. Löydät laukusta valmiit työpajasuunnitelmat sekä niihin liittyvät materiaalit. Kaksi ensimmäistä työpajaa on suunnattu varhaiskasvatukseen ja kolme viimeistä alkuopetukseen. Molemmat ovat toki sovellettavissa kummallekin ikäryhmälle ja ryhmien omat tarpeet huomioiden.

Työpajojen lisäksi kannattaa kurkistaa myös Lukunurkkaukseen, johon olemme koonneet teemaan liittyviä kirjavinkkejä. Lopusta löydät myös ideoita ja kansalaisjärjestöjen materiaaleja aiheen jatkokäsittelyyn.

Uusissa opetussuunnitelmissa (varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelma) korostuu lapsi tutkijana, kokijana ja ihmettelijänä. Matkalaukkuun olemmekin koonneet harjoituksia, jotka ovat toiminnallisia ja osallistavia.

Jokaisen harjoituksen loppuun on kirjoitettu valmiita purku- ja pohdintakysymyksiä. Toiminnallisten tehtävien lisäksi yhtä tärkeää onkin pysähtyä pohtimaan ja keskustelemaan yhdessä. Näin huomioimme myös opetussuunnitelmien näkökulman siitä, miten tärkeää on korostaa lasten aktiivista toimijuutta ja nostaa heidän ajatuksensa ja mielipiteensä kuuluviin.

Työpajojen harjoituksissa olennaista ovat yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen liittyvät tavoitteet. Moninaisuus nostetaan esiin erityisenä rikkautena ja sitä tutkitaan ja ihastellaan yhdessä! Lapsen kasvun, oppimisen ja osallisuuden kannalta on keskeistä tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Myös yhteisöllisyyden kokemus on tärkeää: jokainen lapsi tarvitsee tunteen siitä, että on hyväksytty ryhmänsä jäsen ja tulee nähdyksi, kuulluksi ja arvostetuksi.

Iloisia yhteisiä oppimiselämyksiä toivottavat tämän matkalaukun suunnitelleet ja pakanneet Hanna Kuuluvainen ja Heidi Nissinen sekä Maailmankoulun tiimi!

No one is born hating another person because of the color of his skin, or his background, or his religion. People must learn to hate, and if they can learn to hate, they can be taught to love, for love comes more naturally to the human heart than its opposite.

Nelson Mandela

One child, one teacher, one pen and one book can change the world.

Malala Yosafzai

Sisällysluettelo:

Työpaja 1. Millainen minä olen, millainen sinä olet? (varhaiskasvatus)

- Omanlainen, samanlainen.....3
- Ole oma itsesi ja anna muidenkin olla.....4
- Värituskuvia.....4
- Tarinat kuuluville sadutuksen keinoin.....5

Työpaja 2. Monenlaiset perheet (varhaiskasvatus)

- Todd Parr: Perhekirja.....7
- Monimuotoiset perheet.....7
- Minun perhe.....8
- Onnellinen perhe -sadutus.....9

Työpaja 3. Millainen minä olen, millainen sinä olet? (alkuopetus)

- Jos olisin?.....10
- Moninaisuuden kukka.....11
- Ole oma itsesi ja anna muidenkin olla.....11

Työpaja 4. Monenlaiset perheet (alkuopetus)

- Todd Parr: Perhekirja.....12
- Kuvitteellinen perhe,
Kuvitteellinen perhe -draamaharjoitus.....12
- Onnellinen perhe -sadutus.....14

Työpaja 5. Jokainen omanlaisensa ja yhtä arvokas! (alkuopetus)

- Bingo!.....15
- Zoomaillaan kuvia!.....16

Lukunurkkaus.....17

Jatkovinkkinä Maailmankoulu.....19

Varhaiskasvatus: Työpaja 1.

MILLAINEN MINÄ OLEN, MILLAINEN SINÄ OLET?

OMANLAINEN, SAMANLAINEN

TAVOITE: Harjoitus virittää työpajan teemaan. Harjoituksen avulla pyritään tekemään näkyväksi sitä, miten moninainen lapsiryhmä on sekä tuomaan esille lasten yksilöllisiä eroja positiivisessa ja arvostavassa hengessä.

VALMISTELU: Järjestä tarpeeksi tilaa, jossa kaikki pystyvät liikkumaan.

AIKA: 5 min

1. Pyydä lapsia kulkemaan tilassa ensin aivan hiljaa. Kävellään rauhallisesti ja katsellaan vastaan tulijoita ystävällisesti.
2. Jatkakaa kulkemista, mutta kerro jokin tervehtimistapa, esimerkiksi kättely, jolla tervehditään vastaantulijoita kävellessä.
3. Jatkakaa kävelyä, mutta tehtävänä on haastatella vastaantulijoita ja etsiä sekä muodostaa sellaisten lasten kanssa ryhmän, joilla on sama ominaisuus kuin itsellä. Ehdota aina yhtä ominaisuutta kerrallaan ja sen mukaan lapset etsivät ryhmänsä aina uudelleen. Ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi saman väriset sukat, silmien väri, syntymäkuukausi, sisarusten lukumäärä, lemmikkieläimet/ei lemmikkieläintä, lempiruoka, äidinkieli jne.)

Harjoituksen purku: Kokoa yhteen harjoituksen herättämiä tunteita ja ajatuksia. Harjoituksen myötä on varmasti huomattu, että välillä muodostuneet ryhmät voivat olla isoja, välillä pieniä. Jokaisella voi olla myös useampiakin ominaisuuksia, joita ei ole kenelläkään toisella. Ketään täsmälleen samanlaista ei ole toista, vaan olemme kaikki ihan ainutlaatuisia ja omanlaisinamme kaikki yhtä arvokkaita.

OLE OMA ITSESI JA ANNA MUIDENKIN OLLA

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on rohkaista lapsia olemaan omanlaisiaan, tekemään valintoja ja toimimaan hyväksi ja oikeaksi havaitsemallaan tavalla vaikka se poikkeaisikin kavereiden ratkaisuksista. Harjoituksella tavoitellaan rohkeuden kasvattamisen lisäksi myös sitä, että kuunnellaan ja arvostetaan myös toisten yksilöllisyyttä.

VALMISTELU: Tarvitset internetyhteyden ja tietokoneen tai tabletin prezi-esityksen katselua varten.

AIKA: 5-10 min

Lastenkirjailija Todd Parr on kirjoittanut ja kuvittanut värikkään ja hauskan kuvakirjan: "Ei haittaa jos on erilainen". [Täältä löydät](#) löydät prezi-esityksen, jossa kirjan otsikkoa on hieman muokattu teemaan: Ole oma itsesi ja anna muidenkin olla. Esitys sisältää kirjan kuvia sekä syventää teemaa yhdenvertaisuuden ja syrjintään puuttumisen näkökulmilla. Kuvien välissä on pohdintatehtäviä, joista voitte yhdessä keskustella.

VÄRITYSKUVIA

TAVOITE: Värityskuvien tarkastelun avulla tavoitteena on avartaa ja monipuolistaa lasten kokemusta kuvista, tarjota moninaisuutta usein hyvin stereotyyppisen ja normittavan lastenkulttuurin rinnalle.

VALMISTELU: Tulosta värityskuvia, niin että jokaiselle on ainakin yksi kuva. Laita n. 10 valitsemaasi kuvaa esille tilaan ikään kuin näyttelyksi. Hyviä ja maksuttomasti tulostettavia värityskuvia tähän tehtävään löydät esimerkiksi [täältä](#): ja [täältä](#).

AIKA: 20-30 min

1. Tehkää kuvien katselukierros tilassa, johon on laitettu värityskuvia esille. Kerro lapsille, että heidän tehtävänä on kiertää katsomassa kuvia aluksi hiljaa itsekseen niihin tutustuen.
2. Pyydä jokaista valitsemaan jokin kuva, josta tulee mieleen itselle tärkeä asia. Pyydä lapsia menemään seisomaan valitsemansa kuvan luo.
3. Ohjeista lapsia, jotka ovat saman kuvan äärellä, keskustelemaan keskenään pikaporinana hetken aikaa, mitä ajatuksia heillä nousi kuvasta. Jos joku seisoo yksin kuvan ääressä, käy haastattelemassa häntä. Jos jonkun kuvan luona on paljon lapsia, heitä kannattaa jakaa pienempiin ryhmiin.
4. Pyydä kaikkia vielä hetken seisomaan valitsemansa kuvan luona hiljaa. Käy haastattelemassa muutamia lapsia ja kysy, mitä ajatuksia heillä heräsi kuvasta.
5. Yhteinen keskustelu esimerkiksi piirissä istuen: Pohtikaa yhdessä, mitä kuvissa on selaista, mitä ei usein tule kirjoissa, sarjakuvissa, elokuvissa ja mainoksissa vastaan? Miksi tällaisia kuvia ei näe usein? Lopuksi voitte värittää kuvat ja laittaa ne esille. Kuvien äärellä riittää varmasti myöhemminkin keskusteltavaa.

TARINAT KUULUVILLE SADUTUKSEN KEINOIN

- Eri vähemmistöihin kuuluvilla lapsilla voi olla paljon kokemusta siitä, että heidän kaltaisiaan sankareita ei seikkaile lastenelokuvissa ja saduissa. Oma kokemusmaailma ei näykään niissä tarinoissa, joita aikuiset kertovat tai lukevat. Jokaiselle lapselle on kuitenkin tärkeää saada peilata ajatuksiaan ja kokemuksiaan satumaailman avulla ja tulla kuulluksi ja nähdyksi omanlaisenaan. Sadutus antaa yhden helpon työvälineen kasvattajalle nostaa erityisesti niiden lasten ääniä kuuluville, jotka muuten helposti voivat jäädä sivuun.

TAVOITE: Tavoitteena on nostaa esiin lasten omia, yksilöllisiä ajatuksia, mielipiteitä ja tarinoita sekä harjoitella toisten arvostavaa kuuntelemista.

VALMISTELU: [Täältä](#) löydät oppaan: Sinun, minun, meidän mango, jossa on hyvät ohjeet sadutukseen. Laita yhteiseen tilaan joku mukava ja kaunis sadunkerronta paikka, esimerkiksi nojatuo-li, jossa on tilkkupeitto. Voit myös ideoida jonkin merkin sadunkerrontavuorolla olevalle: vaikkapa satuhattu/kruunu tai satutaikasauva.

AIKA: 10-15 min (tarvittaessa voi jatkaa myöhemmin)

1. Saduta ryhmän lapsia yksi kerrallaan tai lopettakaa työpaja yhteissadutukseen, jossa halukkaat voivat vuorollaan käydä kertomassa toisten kuunnelleissa. Sinun, minun, meidän mango -oppaasta voitte lukea myös hienoja, moniäänisiä lasten omia sadutettuja tarinoita.

2. Yhteissadutus: Jokainen, joka haluaa, voi vuorollaan päästä jatkamaan yhteistä satua toisten kuunnelleissa ympärillä. Aikuinen kirjaa tarinan juuri sellaisena, kuin lapsi sitä kertoo. Ja lukee tarinan lopuksi juuri sellaisena kuin se on kerrottu. Kerroja saa tarvittaessa myös pyytää korjauksia tarinaansa missä vaiheessa tahansa. Kiinnittäkää huomiota myös arvostavaan kuuntelemiseen: vain se, jolla on vuoro, saa kertoa ja hänellä on jotain tärkeää sanottavaa.

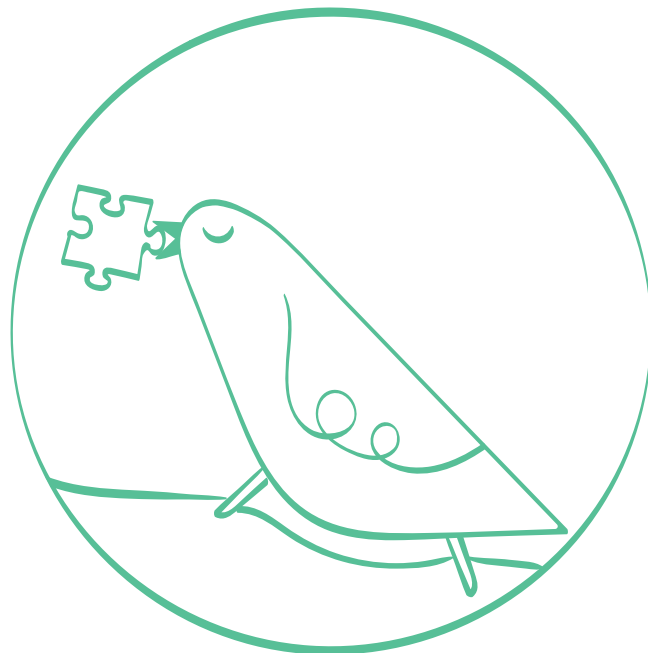
3. Lopuksi: Lue ääneen sadutuksen avulla syntyneitä tarinoita. Tehkää niistä yhdessä teille tärkeitä. Syntyisikö niistä vaikkapa pieni kirja? Voisiko niitä laittaa päiväkodin seinälle myös vanhempien luettavaksi?

Jatkovinkki

Lukekaa moninaisia, perinteisiä stereotyyppioita rikkovia lasten kirjoja. Tutustukaa esimerkiksi kirjoihin, joissa on aktiivisia, reippaita ja kekseliäitä tyttöjä!

Perinteisten linnan torneissa odottelevien prinsessatarinoiden rinnalle on onneksi tullut paljon vanhoja sukupuolistereotyyppioita haastaviakin satuja. [Maailmankoulun kirjavinkkilistalle](#) on kerätty niitä "Sukupuoli ja identiteetti" sekä "Moninaiset perheet" -otsikoiden alle.

Kirjoista vaikkapa Per Gustavssonin "Mitä prinsessat tekevät?" (2014) on mainio prinsessasankaritarina luettavaksi! Tämän työpajamateriaalin lopusta löydät Lukunurkkauksen, johon olemme koonneet lisää kirjavinkkejä ja lyhyet esittelyt ehdottamistamme kirjoista.

Minä ja muut - me yhdessä! Työpaja 1.

Varhaiskasvatus: Työpaja 2.

MONENLAISET PERHEET

TODD PARR: PERHEKIRJA

TAVOITE: Kuvakirja monenlaisista perheistä virittää työpajan teemaan positiivisella ja humoristisella otteellaan.

VALMISTELU: Tarvitsette joko Todd Parrin Perhekirjan tai voitte katsoa kirjan kuvat myös [täältä](#). Teksti on tässä englanniksi, mutta ne ovat hyvin lyhyitä ja helppoja myös kääntää suomeksi kuvien katselemisen aikana.

AIKA: 5 min

Virittäytykää työpajan teemaan lukemalla Todd Parrin kirjoittama ja kuvittama Perhekirja. Kirja kuvaa hauska ja positiivisella tavalla sitä, miten monenlaisia perheitä voi olla ja mitkä asiat perheille voi silti olla yhteisiä ja tärkeitä. Virtuaalilaukun lopusta löydätte kirjalistan, jossa on lisää hyviä kirjavinkkejä perheiden moninaisuuteen liittyen!

MONIMUOTOISET PERHEET

TAVOITE: Tavoitteena on huomioida perheiden monimuotoisuus ja avartaa perheisiin usein liitettäviä stereotyyppioita ja normeja. Tehtävän avulla havainnollistetaan konkreettisesti se, että perheitä on hyvin monenlaisia.

VALMISTELU: Tulosta Monimuotoiset perheet ry:n juliste. Julisteen löydät [täältä](#). Kokoa pussilinen pieniä leikkihahmoja, esimerkiksi nukkekodin asukkaita. Vaihtoehtoisesti voitte tehdä harjoituksen myös julisteen tapaan erilaisilla palikoilla tai erivärisistä pahveista leikatuilla kuvioilla. Tai tehdä alkuopetuksen työpajasta tehtävän: Kuvitteellinen perhe.

AIKA: 10 min

1. Tutkikaa julistetta ensin aluksi yleisellä tasolla:
Mistä kuva kertoo? Montako perhettä siinä on?

2. Perheet ovat muodostuneet monella eri tavalla: aikuisten tai lasten määrä voi vaihdella, joskus perhe voi menettää jonkun perheenjäsenensä tai vanhemmille ei synnykään toiveista huolimatta lapsia. Pohtikaa: Miten muuten perheet voivat erota toisistaan?

3. Anna lapsille pussi, jossa on mahdollisimman paljon erilaisia leikkihahmoja. Ohjeista lapsia tekemään pussista löytyvistä satuhahmoista ja nukeista mahdollisimman monta erikokoista ja erimuotoista perhettä. Auta apukysymyksillä: onko kaikissa perheissä lapsia? Onko kaikissa perheissä isä ja äiti, vai voiko olla esimerkiksi kaksi isää? Miltä näyttäisi uusperhe, adoptioperhe, suurperhe?

MINUN PERHE

TAVOITE: Tavoitteena on havainnoida sitä, miten riippumatta perhemuodosta tai siitä millaisia perheet ovat, mitä perhe tekee yhdessä tai vaikkapa missä asutaan, on jokaiselle lapselle perhe tärkeä ja arvokas.

VALMISTELU: Järjestä tila, jossa voidaan istua piirissä, jossa kaikki näkevät toisensa

AIKA: 5-10 min

1. Kerro lapsille, että tässä harjoituksessa ei ole oikeita eikä vääriä vastauksia. Tässäkin huomataan, että perheitä on todella monenlaisia ja jotkut asiat voivat olla monelle meistä yhteisiä, joissakin asioissa kaikki perheet ovat omanlaisiaan.

2. Peukutus: Ohjeista lapsia äänestämään peukullaan, pitääkö kertomasi väittämä paikkaansa hänen perheensä kohdalla. Peukku pystyssä tarkoittaa: "Pitää paikkaansa", peukku alaspäin puolestaan: "Ei pidä paikkaansa". Peukku vaakatasossa tarkoittaa: "En tiedä".

Väittämät:

- Minun perheessäni kaikki tykkäävät jäätelöstä.
- Minun perheessäni on kissa.
- Minun perheessäni puhutaan useampaa kuin yhtä kieltä.
- Minun perheessäni tykätään laulaa yhdessä.
- Minun perheessäni vietetään joskus siivouspäivää.
- Minun perheessäni kaikki tykkäävät nukkua viikonloppuisin aamulla pitkään.
- Minun perheessäni on akvaario.
- Minun perheeni asuu lähellä päiväkotia.
- Minun perheessäni syödään usein aamupalaksi puuroa.
- Minun perheessäni asuu myös yksi tai kaksi isovanhempaa.
- Minun perheessäni kerrotaan joskus vitsejä.

3. Jokaisella lapsella on varmasti tässä vaiheessa työpajaa tärkeää kerrottavaa omasta perheestään. Pyydä jokaista lasta kuiskaamaan vieressä istuvan korvaan yksi asia, mikä omassa perheessä on itselle tärkeää ja rakasta.

ONNELLINEN PERHE

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on pohtia perheiden moninaisuutta erityisesti siitä näkökulmasta, miten monenlaisissa perheissä voi olla hyvä ja onnellista kasvaa.

VALMISTELU: [Sinun, minun, meidän mango-oppaasta](#) löydät hyvät sadutusohjeet sekä Nurun Islamin tarinan: Onnellinen perhe.

AIKA: 10 min

1. Tehkää yhteissadutus teemasta: "Onnellinen perhe". Jokainen halukas voi vuorollaan tulla satutuoliin jatkamaan tarinaa muiden kuunnellessa.
2. Lopuksi voitte lukea Sinun, minun, meidän mango -oppaasta (s.23) myös bangladeshilaisen Nurun Islamin sadutetun tarinan onnellisesta perheestä.

Minä ja muut - me yhdessä! Työpaja 2.

Alkuopetus 1-2 lk: Työpaja 3.

MILLAINEN MINÄ OLEN? MILLAINEN SINÄ OLET?

JOS OLISIN?

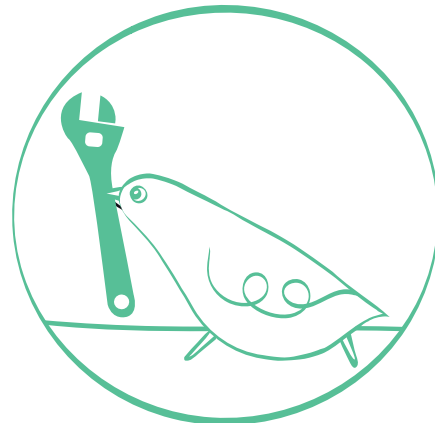
TAVOITE: Harjoitus virittää käsiteltävään teemaan. Tavoitteena on havainnoida sitä, miten jokainen on omanlaisensa ja miten monia positiivisia asioita ihmisten moninaisuus pitää sisällään.

VALMISTELU: Varaa tilaa, jossa voitte kulkea törmäämättä toisiinne.

AIKA: 10 min

1. Ohjeista oppilaat kävelemään tilassa aluksi hiljaa, äänettömästi vastaan tulijoita tervehtien.
2. Hetken kuluttua sano "Stop!" ja oppilaat pysähtyvät lähimmän henkilön kohdalla vastakkain, muodostaen parin (tai kolmen hengen ryhmän, jos on pariton luku oppilaita). Anna ohjeeksi pohtia jatkoa lauseelle: "Jos olisin väri, olisin.." ja parina olevat oppilaat kertovat lyhyesti toisilleen minkä värin valitsivat ja miksi.
3. Kävelyä ja hiljaisia tervehtimisiä jatketaan jälleen, kunnes tulee uudelleen ohje: "Stop!" ja seuraava pohdintatehtävän. Ne voivat olla esimerkiksi seuraavanlaisia:

Jos olisin
kirja, olisin..
vaate, olisin..
kouluruoka, olisin..
huonekalu, olisin..
urheiluväline, olisin..
jokin paikka meidän koulussa, olisin..
oppitunti, olisin..
laulu tai musiikkikappale, olisin..
soitin, olisin..

(Lähde: Tehtävä on mukailtu alkuopetukseen sopivaksi Mannerheimin lastensuojeluliiton materiaalipaketista: "[Terve minä, tukioppilastoiminnan koulutusmateriaali itsetuntemuksesta](#)" (s.32).

MONINAISUUDEN KUKKA

TAVOITE: Tehtävä auttaa oppilaita ymmärtämään, että me kaikki eroamme toisistamme jollakin tavalla, olipa kyse sitten harrastuksista, silmien tai ihon väristä, kotikielestä tai vaikkapa perhetaustasta. Meiltä löytyy myös paljon yhteisiä piirteitä.

VALMISTELU: Tehtävään tarvitaan tilaa ryhmätöille, isoja papereita ja tusseja.

AIKA: 15-20 min

1. Jaa oppilaat neljän hengen ryhmiin.
2. Jokainen saa ison paperin, johon piirretään viidestä isosta ympyrästä koostuva kukka (ks. malli).
3. Jokainen ryhmän jäsen pohtii aluksi jonkin ominaisuuden itsessään, jota muilla ryhmän jäsenillä ei ole. Tämä ominaisuus kirjoitetaan kullekin ryhmän jäsenelle varattuun ympyrään. Kukan välilehtiin kirjoitetaan jokin ominaisuus, joka yhdistää kahta ryhmän jäsentä toisiinsa.
4. Lopuksi ryhmä pohtii ja kirjoittaa ominaisuuksia, jotka ovat heille kaikille yhteisiä.

(Lähde: MLL:n koulutusmateriaalit)

OLE OMA ITSESI JA ANNA MUIDENKIN OLLA!

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on rohkaista lapsia olemaan omanlaisiaan, tekemään valintoja ja toimimaan hyväksi ja oikeaksi havaitsemallaan tavalla vaikka se poikkeaisikin kavereiden ratkaisuista. Harjoituksella tavoitellaan rohkeuden kasvattamisen lisäksi myös sitä, että kuunnellaan ja arvostetaan myös toisten yksilöllisyyttä.

VALMISTELU: Tarvitset internetyhteyden ja tietokoneen tai tabletin prezi-esityksen katselua varten.

AIKA: 5-10 min

Lastenkirjailija Todd Parr on kirjoittanut ja kuvittanut värikkään ja hauskan kuvakirjan: "Ei haittaa jos on erilainen". [Täältä löydät](#) löydät prezi-esityksen, jossa kirjan otsikkoa on hieman muokattu teemaan: Ole oma itsesi ja anna muidenkin olla. Esitys sisältää kirjan kuvia sekä syventää teemaa yhdenvertaisuuden ja syrjintään puuttumisen näkökulmilla. Kuvien välissä on pohdintatehtäviä, joista voitte yhdessä keskustella.

Alkuopetus 1-2 lk: Työpaja 4.

MONENLAISET PERHEET

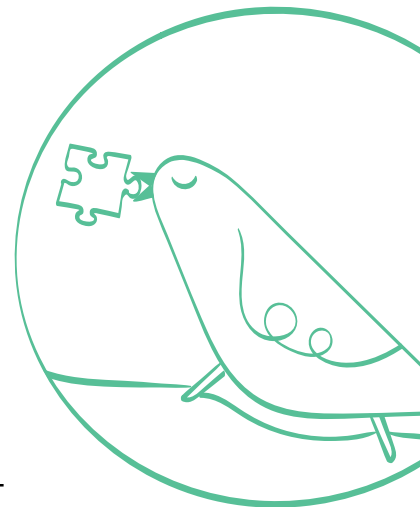
TODD PARR: PERHEKIRJA

TAVOITE: Kuvakirja monenlaisista perheistä virittää työpajan teemaan positiivisella ja humoristisella otteellaan. Tavoitteena on nostaa esille, että paitsi yksilöitä, myös perheitä on hyvin monenlaisia.

VALMISTELU: Tarvitsette joko Todd Parrin Perhekirjan tai voitte katsoa kirjan kuvat myös [täältä](#). Teksti on tässä englanniksi, mutta ne ovat hyvin lyhyitä ja helppoja myös kääntää suomeksi kuvien katselemisen aikana.

AIKA: 5 min

Virittäytykää työpajan teemaan lukemalla Todd Parrin kirjoittama ja kuvittama Perhekirja. Kirja kuvaa hauskalla ja positiivisella tavalla sitä, miten monenlaisia perheitä voi olla ja mitkä asiat perheille voi silti olla yhteisiä ja tärkeitä.

KUVITTEELLINEN PERHE

TAVOITE: Keskustellaan eri perhemuodoista ja kyseenalaistetaan niihin liittyviä stereotyyppioita. Huomataan että perheitä voi olla paitsi monenkokoisia, perheistä voi löytyä moninaisuutta vaikkapa perheenjäsenten eri äidinkielten, syntymämaiden tai uskonnon myötä.

VALMISTELU: Leikataan yksi paperilappu jokaista oppilasta kohti, luokassa on hyvä olla tilaa pienryhmiin jakautumista ajatellen.

AIKA: 20-30 min

1. Anna jokaiselle oppilaalle tyhjä paperilappu.
2. Pyydä jokaista kirjoittamaan tai piirtämään lapulle yksi Suomessa asuva ihminen. Näiden tulisi olla keskenään erilaisia: eri-ikäisiä ja erinäköisiä ihmisiä. On hyvä korostaa, että tehtävä on tärkeä tehdä salassa, jotta harjoituksen yllätys säilyy.
3. Kerää laput yhteen ja jaa ne kahteen pinoon. Jaa oppilaat kahteen ryhmään, joista kumpikin ryhmä saa oman pinonsa.
4. Anna ryhmien tehtäväksi muodostaa lapuista mahdollisimman monta erilaista perhettä. Auta apukysymyksillä: Onko kaikissa perheissä lapsia? Onko kaikissa perheissä isä ja äiti, vai voiko olla esimerkiksi kaksi isää? Miltä näyttäisi uusperhe, adoptioperhe, suurperhe?

Jatkovinkki

KUVITTEELLINEN PERHE - DRAAMAHARJOITUS

Voitte jatkaa tehtävää vielä draamaharjoituksena.

1. Ohjaaja jakaa lattialle muodostetut perhelaput oppilaille niin, että jokainen saa yhden perheenjäsenen roolin.
2. Perheenjäsenet kokoontuvat ryhmiin perheiksi.
3. Jokainen esittelee oman lappunsa omalle pienryhmälleen (nimi, ikä, taidot, tausta jne. Näitä ominaisuuksia voi keksiä esittelyn aikana lisää).
4. Kun kaikki perheenjäsenet on esitelty, perhe saa tehtäväkseen kuvitella ja pohtia yhdessä, millainen koti heillä on, millaisia harrastuksia heillä on, mitä he tekevät yhdessä jne.
5. Vieraile ohjaajana perheiden kodeissa. Kukin saa eläytyä roolikorttinsa mukaiseen hahmoon. Ohjaaja soittaa ovikelloa ja pyytää kohteliaasti saada kurkistaa koteihin. Pyydä perheenjäseniä esittelemään kotejaan. Voit esittää esimerkiksi seuraavanlaisia kysymyksiä:

Miten perhe on tullut yhteen vai ovatko he aina olleet yhdessä?

Kuka tai ketkä ovat perheen huoltajia?

Miten he tutustuivat toisiinsa?

Miten he elättävät itsensä?

Ketkä ovat perheen lapsia?

Missä perheenjäsenet ovat päivisin?

Onko kaikilla kodissa oma tila? Mitä parhaillaan tapahtuu?

Onko perheellä huolia? Onko perhe onnellinen?

(lähde: Muokattu materiaalista: Lapsen oikeudet toiminnallisesti, Unicef)

ONNELLINEN PERHE

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on pohtia perheiden moninaisuutta erityisesti siitä näkökulmasta, miten monenlaisissa perheissä voi olla hyvä ja onnellista kasvaa.

VALMISTELU: [Sinun, minun, meidän mango -oppaasta](#) löydät hyvät sadutusohjeet sekä Nurun Islamin kertoman tarinan: Onnellinen perhe. Tarvitset myös taulun tai fläppipaperin ja tusseja.

AIKA: 15-20 min

1. Tehkää yhteissadutus teemasta: "Onnellinen perhe". Jokainen halukas voi vuorollaan tulla satutuoliin jatkamaan tarinaa muiden kuunnellessa.

2. TAI tehkää vaihtoehtoisesti yhteispiirustus samasta teemasta: Ohjaaja piirtää lasten ohjeiden mukaan sen, minkä lapset kertovat onnelliseen perheeseen kuuluvaksi. Ohjaaja kyselee, mutta ei ohjaa lasten sanomisia. Hän voi kyllä kysellä ja haastaa lapsia miettimään: "Ovatko kaikki samaa mieltä kuin Lauri, että piirretään kuvaan kaksi vanhempaa, vai onko joku eri mieltä?"

3. Keskustelkaa piirtämisen aikana: Montako vanhempaa piirretään, montako lasta? Tarvitaanko onnelliseen perheeseen tietty määrä vanhempia tai lapsia? Ovatko kuvan vanhemmat isä ja äiti vai voiko olla kaksi äitiä/isää? Jos on yksi vanhempi, onko se automaattisesti äiti, vai voiko yksinhuoltaja olla isä? Onko perhe onnellinen vasta sitten kun on piirretty iso talo ja paljon rahaa?

4. Keskustelkaa lopuksi valmiin piirustuksen äärellä: Onko perheen muodolla/jäsenten lukumäärällä/koolla/varallisuudella/uskonnollisella tai etnisellä taustalla/jne. väliä kuinka hyvin perhe voi, kuinka onnellisia he ovat?

Lopuksi voitte lukea Sinun, minun, meidän mango -oppaasta (s.23) myös bangladeshilaisen Nurun Islamin sadutetun tarinan onnellisesta perheestä.

Alkuopetus 1-2 lk: Työpaja 5.

JOKAINEN OMANLAISENSA JA YHTÄ ARVOKAS!

BINGO!

TAVOITE: Tämä tehtävä virittää teemaan ja sopii hyvin alkulämmittelyharjoitukseksi. Oppilaat havainnoivat harjoituksen avulla, miten monenlaisia kiinnostuksen kohteita, taitoja ja ominaisuuksia luokasta löytyykään. Tavoitteena on ymmärtää, että jokainen on omanlaisensa ja yhtä arvokas.

VALMISTELU: Monista jokaiselle oma [bingoruudukko](#) matkalaukun materiaaleista.

AIKA: 10 min

1. Jaa oppilaat pareihin niin, että jokaisesta parista ainakin toinen osaa lukea lyhyitä lauseita. Jos lukutaito luokassa ei vielä tähän riitä, valitkaa alta vaihtoehtoinen lämmittelyleikki.
2. Jaa jokaiselle parille kynä ja bingoruudukko. Tehtävänä on kiertää luokassa haastattelemassa toisia oppilaita ja etsiä jokaiseen ruutuun joku, johon kuvaus sopii. Henkilö, johon kuvaus sopii, kirjoittaa nimensä ruutuun. Omia nimiä ei saa kirjoittaa, vaan ideana on haastatella ja tutustua nimenomaan toisiin oppilaisiin.
3. Harjoituksen purkukeskustelu: Oliko helppoa vai vaikeaa löytää jokaiseen ruutuun nimikirjoitus? Opiteko jotain uutta luokkakavereistanne?

JATKOVINKKI!

Tutustukaa ihmisoikeuksiin! Näiden kysymysten kautta on helppo jatkaa keskustelemaan siitä, miten monenlaisia oppilaita luokasta löytyy ja varmasti jokaisella on jokin hieno ominaisuus tai taito, jonka voisi kirjoittaa bingoruudukkoon. Rauha ja turvallinen olo luokassa syntyy siitä, että jokainen voi tuntea olevansa arvostettu omanlaisenaan. Vaikka oppilaat voivat olla ominaisuuksiltaan ja taidoiltaan hyvin erilaisia, olisi hyvä muistaa, että jokainen on arvokas ja jokaisen ainutlaatuisuutta tulee arvostaa. Myös YK:n ihmisoikeudet on kirjoitettu siitä lähtökohdasta, että jokainen ihminen on yhtä arvokas riippumatta esimerkiksi sukupuolestaan, asuinpaikastaan, uskonnollisesta vakaumuksestaan tai kielestään. Meillä on myös oikeus olla turvassa eikä ketään saa syrjiä (kiusaaminen, nimittely, pois sulkeminen jne.).

ZOOMAILLAAN KUVIA!

TAVOITE: Oppilaat tutkivat kuvia, jotka purkavat tutuimpia stereotyyppioita esimerkiksi sukupuoleen ja vammaisuuteen liittyen. Kuvia tarkastelemalla tutkitaan samalla omia ennakkokäsityksiä ja harjoitellaan normikriittistä ajattelutapaa.

VALMISTELU: Tulosta värityskuvia niin, että jokaiselle on ainakin yksi kuva. Laita n. 10 valitsemaasi kuvaa esille tilaan ikään kuin näyttelyksi. Hyviä maksuttomasti tulostettavia värityskuvia tähän tehtävään löydät esimerkiksi [täältä](#): ja [täältä](#).

Järjestä kulkutilaa ja levitä kuvat luokan reunoille ikään kuin näyttelyksi niin, että oppilaat voivat kiertää katsomassa niitä.

AIKA: 15-20 min

1. Kerro oppilaille, että heidän tehtävänä on kiertää katsomassa kuvia. Aluksi jokainen tekee kierroksen ja käy katsomassa kaikki kuvat hiljaa niihin tutustuen.
2. Keskustelkaa hetki yhdessä: Mitä kuvissa on sellaista, mitä ei usein tule kirjoissa, sarjakuvissa, elokuvissa ja mainoksissa vastaan? Miksi tällaisia kuvia ei näe usein?
3. Jaa oppilaat pienryhmiin ja anna jokaiselle ryhmälle yksi kuvamateriaali tarkempaa tutustumista varten. Vaihtoehtoisesti voit pyytää oppilaita menemään sen kuvan luo, mikä on erityisen kiinnostava. Saman kuvan valinneet/pienryhmät keskustelevat keskenään, mikä kuvassa on kiinnostavaa ja mitä kuvan piirtäjä on halunnut tuoda kuvalla esiin.
4. Värittäkää kuvat ja nostakaa ne esille yhdessä katseltaviksi.

JATKOVINKKI!

Voitte tutkia luokastanne löytyviä kirjojen ja oppikirjojen kuvia. Onko perhekuville aina isä ja äiti? Löytyykö muita perhemalleja kuvista? Näkyykö kuvissa liikkumisen apuvälineitä? Eri-ikäisiä ihmisiä? Erilaisia uskonnollisia symboleja? Minkälaisia sukupuolirooleja näkyy? Ovatko kaikki henkilöt valkoihoisia? Näkyykö henkilöillä esimerkiksi romanipukuja tai saamenpukuja? Ottakaa esimerkiksi kuvia, joissa näitä moninaisuuden piirteitä ei näy ja piirtäkää kuvista uudenlaisia versioita, joissa moninaisuuden kirjo on paremmin näkyvissä.

Lukunurkkaus:

MONENLAISET PERHEET

Valitse matkalaukusta yhdessä luettavaksi jokin tai useampi seuraavista perhettä käsittelevistä kirjoista. Tutustukaa tarinoiden avulla perheiden moninaisuuteen. Tehkää lopuksi sadutusharjoitus, jossa pohditaan: Mikä tekee perheestä onnellisen?

Parr, T. (2006): PERHEKIRJA

Tämä kirja kertoo lämmöllä ja huumorilla siitä, kuinka monenlaisissa perheissä voidaan rakastaa ja pitää huolta toisistaan. Kirjan kuvat ovat yksinkertaisia mutta lapsia monella lailla puhuttelevia. Jokaisesta aukeamasta löytyy varmasti paljon keskusteltavaa.

Hailu, A.& Polkutie, A. (2009): PUNAKORVAN KAKSI KOTIA

Eläintarina käsittelee lähtemistä ja uuden kodin rakentamista. Sadun punakorva joutuu jättämään kotinsa ja päätyy lopulta äidin sairastumisen vuoksi asumaan sijaisperheessä.

Daly, N. (2001): JAMELAN YSTÄVÄ

Tämä kirja on yksi harvoista suomennetuista eteläafrikkalaisista lastenkirjoista. Se on positiivinen ja värikäs tarina Jamelasta, joka asuu äitinsä kanssa. Jamela on kekseliäs ja rohkea sankarihahmo kirjassa. Seikkailevat tyttösankarit ovat lastenkirjoissa harvinaisempia päähenkilöinä, ja siksikin tällä kirjalla on tärkeä paikka matkalaukun lastenkirja-kokoelmassa.

Walton, J. (2016): OLEN YSTÄVÄSI AINA

Olen ystäväsi aina on kertomus rohkeudesta ja rakkaudesta. Tarinassa seikkailevat Tuomas ja hänen ystävänsä Erkki-nalle. Erkki ei kuitenkaan halua olla enää poikanalle vaan toivoisi olevansa tyttönalle. Joskus vaatii rohkeutta olla oma itsensä ja tällöin on tärkeää tulla hyväksytyksi juuri sellaisena kuin on.

Lukunurkkaus: Monenlaiset perheet

Lukunurkkaus:

MONENLAISET PERHEET

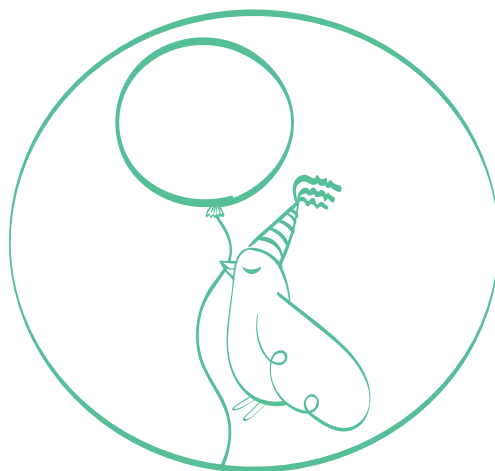
Katajavuori, R. (2017): MENNÄÄN NAAPURIIN

Tämä kirja on syntynyt kirjailija Riina Katajavuoren ja kuvittaja Salla Savolaisen sekä Riinan tyttären Vellamon yhteisistä vierailuista parissakymmenessä lapsiperheessä pääkaupunkiseudulla. Savolainen piirsi kodeista ja niiden asukkaista kuvia paikan päällä ja Katajavuori haastatteli perheenjäseniä. Kaikilla kirjan perheiden vanhemmilla on takanaan kokemus muualta saapumisesta, mutta perheet ovat asettuneet Suomeen ja ovat osa suomalaista yhteiskuntaa. Kirjan tekijät kertovat prosessista: "Kirjan tekemisprosessi oli meille löytöretkeilyä kotimaassamme. Kohtaamiset eri kulttuureista tulleiden perheiden parissa olivat liikuttavia, yllättäviä ja ikimuistoisia. Maailmankuvamme avartui, vaikka emme liikkuneet pääkaupunkiseutua kauemmas".

Kirjassa on kahdeksantoista erilaista tarinaa, jokaiseen tarinaan ja kuvaan voi syventyä ja niistä löytää varmasti paljon keskusteltavaa. Tarinoista kannattaa siis valita muutama kerrallaan, jotta myös keskustelulle ja kuvan tutkimiselle jää aikaa.

Agnello, E. (2016): MINÄ OLEN ALEX

Alex kutsuu ystäviään perheineen juhlimaan syntymäpäiväänsä. Synttäreiden lisäksi kirja kuvaa iloa ja lämpöä ja moninaisuuden kirjoa, jonka perheet yhdessä juhliin luovat. Montako erilaista perhettä löydätte?

Lukunurkkaus: Monenlaiset perheet

Jatkovinkkinä Maailmankoulu

Maailmankoulun [nettisivuilta](#) löydät lisää vinkkejä yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden teemojen käsittelyyn. [www.maailmankoulu.fi]

Esimerkiksi:

- Käy kurkkaamassa materiaalivinkkejä lukuvuoden teemapäiviin Maailmankoulun sivuilta. Esimerkiksi kansainvälistä rasismiin vastaista päivää vietetään [21.3.](#) ja kulttuurisen moninaisuuden päivää [21.5.](#)
- Hyödynnä Maailmankoulun [materiaalipankkia](#) ja hae eri teemoihin liittyviä ja eri ikäryhmille sopivia materiaaleja.
- Vilkaise Maailmankoulun [videolistalta](#) ideoita tunnille.
- Löydä teemaan sopivaa luettavaa Maailmankoulun [kirjalistoilta](#).

Huomaathan, että voit tilata Maailmankoulun sivuilta [Uutiskirjeen](#). Näin saat ajankohtaisia vinkkejä kuukausittain!

